

107 8. sept. Uppsagnir á íbúðarhúsnæði, sem fram hafa farið fyrir gildistöku þessara laga og ekki hafa komið til framkvæmdar, skulu vera ógildar, nema húseigandi sanni fyrir húsaleigunefnd, að hann sé húsnæðislaus og þurfi þess vegna á húsnæðinu að halda til íbúðar fyrir sjálfan sig.

2. gr.

Húseiganda er óheimilt að leigja öðrum en heimilisföstum innanhéraðsmönnum íbúðarhúsnæði.

Leigusamningar, sem gerðir hafa verið fyrir gildistöku þessara laga, en óheimilir væri eftir ákvæði 1. mgr., eru ógildir.

Þegar alveg sérstaklega stendur á, er húsaleigunefnd (fasteignamatsnefnd) heimilt að veita undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar.

3. gr.

Ef íbúðarhúsnæði er heimildarlaust tekið til annarrar notkunar en íbúðar, er húsaleigunefnd rétt að skylda húseiganda, að viðlögðum allt að 100 kr. dagsektum, að taka upp fyrri notkun húsnæðisins.

4. gr.

4. mgr. 1. gr. laga 8. september 1941, um húsaleigu, er úr gildi felld.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört í Reykjavík, 8. september 1941.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Stefán Jóh. Stefánsson.

108

9. okt.

L Ö G

um byggingar- og landnámssjóð.

RÍKISSTJÓRI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Að ég samkvæmt 17. gr. laga nr. 68 27. júní 1941, um breyting á lögum nr. 76 11. júní 1938, um byggingar- og landnámssjóð, og lögum nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, hef látið fella meginmál þeirra inn í téð lög nr. 76 frá 1938 og gef þau út svo breytt sem lög um byggingar- og landnámssjóð.

I. KAFLI.

Um markmið sjóðsins.

1. gr.

Tilgangur sjóðsins er að stuðla að endurbyggingu íveruhúsa í sveitum og stofnun nýrra býla.

2. gr.

Sjóðurinn starfar í tveim deildum, sem heita byggingarsjóður og nýbýlasjóður.

II. KAFLI.

108

Um byggingarsjóð.

9. okt.

3. gr.

Stofnfé sjóðsins er byggingar- og landnámsjóður eins og hann er nú.
Tekjur sjóðsins eru:

1. Vextir af útistandandi lánnum.
2. Árlegt framlag úr ríkissjóði, 300 þúsund krónur, en jafnframt fellur niður tillag til sjóðsins samkvæmt 14. gr. laga nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki.

Meðan visitala kauplagnesnefndar er 110 eða hærri, skal framlag ríkissjóðs hækka til samræmis við visitölu Hagstofu Íslands um byggingu íveruhúsa, miðað við sömu visitölu 1939. Hækkunin reiknast þó ekki af hærri höfuðstól en 125000 kr.

4. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán, allt að 3 milljónum króna, hvort heldur er hér á landi eða erlendis, handa byggingarsjóðnum, til stuðnings þeirri starfsemi, sem honum er ætluð samkvæmt lögum þessum. Einnig er stjórn sjóðsins, með samþykki ríkisstjórnarinnar, heimilt að gefa út verðbréf, er innleysist á 30—40 árum, og sé gerð bréffanna, vextir og nánara fyrirkomulag um sölu þeirra ákveðið af ríkisstjórninni.

5. gr.

Stjórn Búnaðarbankans ákveður, hvað lagt skuli í varasjóð af tekjuafgangi þeim, sem verða kann samkvæmt árlegum reikningssskilum sjóðsins.

Af fé varasjóðs skal greiða tap, sem byggingarsjóður kann að verða fyrir.

6. gr.

Til tryggingar vaxtabréfum samkvæmt 4. gr. er:

1. Skuldabréf frá lántakendum.
2. Varasjóður byggingarsjóðs.
3. Höfuðstóll byggingarsjóðs.
4. Ábyrgð ríkissjóðs.

Ef taka þarf til trygginganna, sé það gert í þeirri röð, sem hér er talin.

7. gr.

Lán úr sjóðnum eru eingöngu veitt til byggingar íbúðarhúsa í sveitum.

Lán eru veitt með þessum skilyrðum:

1. Að lántakandi sé íslenskur ríkisborgari og fullveðja.
2. Að hann sanni með síðustu skattaskýrslu sinni, staðfestri af skattanefnd, að hann eigi svo mikil efni sem nauðsynleg eru til búrekstrar á jörðinni, en geti ekki af eigin rammleik reist íbúðarhús á henni.
3. Að hann sanni með vottorði hreppstjóra, að jörðin liggi ekki undir skemmdum af völdum náttúrunnar.
4. Að húsin séu gerð úr varanlegu efni og gerð þeirra innan og utan samþykkt af stjórn sjóðsins.
5. Að sveitarstjórn telji jörðina svo vel í sveit setta, að ráðlegt sé að endurreisa bæjarhús á henni.
6. Að lögð sé fram stutt lýsing á bæjarhúsum umsækjanda, undirrituð af virðingarmönnum Brunarbótafélags Íslands.
7. Að fyrir liggi frá trúnaðarmanni Búnaðarfélags Íslands, eða trúnaðarmanni nýbýlastjórnar, ef ekki næst til trúnaðarmanns Búnaðarfélags Íslands, yfir-

108
9. okt.

lýsing um, að húsið verði reist á hentugum stað, miðað við ræktun, vatnsból, síma, vegi o. s. frv.

8. gr.

Lán má veita gegn þessum tryggingum:

1. Gegn hverju því fasteignaveði, er stjórn sjóðsins tekur gilt.
2. Gegn afgangsskuldum af býlum þeim er lán er veitt til, enda sé býlið ekki veðsett með 1. veðrétti.
3. Gegn ábyrgð sýslu-, bæjar- eða hreppsfélaga, að áskildu lögmaetu samþykki æðri stjórnarvalda.

9. gr.

Lán veitast með þessum kjörum:

1. Vextir og afborganir af lánum séu ekki yfir 5% af allri lásupphæðinni í 42 ár.
2. Lán þessi mega nema:
  - a. Verði aðflutts byggingarefnis, að því leyti sem það er ekki greitt með byggingarstyrk. Þar til telst þó ekki sandur, mór, mól, steinn, torf, mosi eða önnur slík efni, þótt afla verði utan landareignarinnar.
  - b. Allt að $\frac{2}{3}$ hlutum af kaupmiðum steinsmiða og trésmiða, er nauðsynlega þurfa að vinna að húsaþerftum.

Lán þessi mega þó ekki fara yfir 6 þúsund krónur til sama manns.

10. gr.

Lánin greiðir sjóðurinn út að jafnaði í þremur hlutum, þannig:

Fyrsta hluta þegar efni til byggingarinnar er allt keypt og komið á staðinn.

Annar hluta þegar byggingin er komin undir þak.

Þriðja og síðasta hluta þegar byggingin er fullgerð.

Skal hin útborgaða fjárhæð í hvert sinn miðuð við þann útborgaða hluta kostnaðar, sem lánshæðin fer eftir, samkv. 9. gr.

III. KAFLI.

Um byggingarstyrk.

11. gr.

Ríkissjóður leggur árlega fram 250 þúsund krónur til þess að styrkja endurbyggingu íbúðarhúsa í sveitum. Verði um eitt eða fleiri ár ekki reist það mörg íbúðarhús, að allt framlagið þurfi til byggingarstyrkja, skal sá hluti þess, sem afgangur verður á hverju ári, leggjast í sjóð og ávaxtast, þar til styrkþörfin verður meiri en svo, að hið árlega framlag geti fullnægt henni. Styrkurinn sé óafturkræft framlag.

12. gr.

Skilyrði fyrir byggingarstyrk eru, að umsækjandi leggi fram skilríki samkv. ákvæðum 1.—7. tölul. 7. gr. og enn fremur skilríki fyrir:

1. Að sannað sé með vottorði hreppstjóra og héraðslæknis, að húsakynninn séu óhæf til íbúðar.
2. Að jörðin sé í sjálfsábúð eða falli undir ákvæði laga um erfðaábúð og óðalsrétt.
3. Að fasteignamat (millimat) bæjarhúsa sé ekki yfir 1800 krónur, ef jörðin er í sjálfsábúð.
4. Að landverð jarðar í opinberri eign fari ekki yfir 8000 krónur.

Framlagið til hvers býlis má vera 500—1500 krónur, að viðbættum þeim hundradshluta, er byggingarkostnaður íveruhúsa hefur, þegar húsið er reist, hækkað frá árinu 1939, samkvæmt vísitölu hagstofunnar. Þó aldrei meira en $\frac{1}{3}$ af kostnaðar-

verði hússins. Til íbúðarhúsbygginga, þar sem um lán og styrk er að ræða, má láns- og styrkuppþæðin samtals ekki fara yfir 9000 krónur til hvers býlis

108
9. okt.

Lokagreiðsla fer fram þegar fullnaðarreikningur er kominn yfir byggingar- kostnaðinn.

13. gr.

Nýbýlastjórn ákveður, hvaða jarðir skulu verða aðnjótandi þess framlags til bygginga, er um ræðir í lögum þessum, og ákveður upphæðina til hvers býlis. Þó skulu þeir umsækjendur að öðru jöfnu ganga fyrir, er orðið hafa fyrir verulegu tjóni á húseignum sínum vegna óviðráðanlegra orsaka, svo sem jarðskjálfta, bruna, stórviðra o. s. frv. Getur hún krafizt allra þeirra upplýsinga, sem hún telur nauðsynlegar, og sett þau skilyrði um byggingarnar, sem hún telur þurfa til að tryggja það, að þær komi að sem fyllstum notum.

IV. KAFLI.

Um nýbýli og samvinnubyggðir.

14. gr.

Ríkið vinnur að því að skapa skilyrði til þess, að sem mest af árlegri fólksfjölgun þjóðarinnar eigi kost á að fá býli í sveitum til ábúðar, þar sem landbúnaður verði stundaður sem aðalatvinnuvegur. Veitir ríkið þann stuðning við stofnun býlanna, að stofnverð þeirra verði ekki meira en það, að meðalfjölskylda geti haft þar sæmileg afkomuskilyrði samkvæmt því, sem ákveðið er í lögum þessum.

15. gr.

Nýbýli nefnist í lögum þessum hvert það býli, sem reist er hér á landi eftir að lög þessi öðlast gildi og þar sem landbúnaður er rekinn sem aðalatvinnugrein, enda fái hið nýja býli útskipt land með ákveðnum landamerkjum, eftir því sem við á og þörf krefur.

Til nýbýla má stofna hvort sem vill með því að reisa það í óræktuðu landi, eða skipta túni heimajarðarinnar til beggja eða allra býlanna. Þegar jörð er skipt í nýbýli, skal þess gætt, að hvert býlið um sig hafi svo mikið landrými, að álitu nýbýlastjórnar, að nægi meðalfjölskyldu til framfæris, miðað við þann búrekstur, sem fyrirhugaður er á hverjum stað. Jörð, sem lagzt hefur í eyði áður en lög þessi öðlast gildi og ekki eru á nothæf hús fyrir fólk eða fénað, og sem tekin er til endurbyggingar og ræktunar, telst nýbýli.

16. gr.

Heimilt er eiganda jarðar að stofna til nýbýla á þann hátt, að landnot séu að nokkru eða öllu leyti sameiginleg fyrir heimajörðina og nýbýlið, enda samþykki nýbýlastjórn ríkisins, að svo sé.

Því aðeins er þetta þó heimilt, að nægileg hús fyrir fólk og fénað séu til á jörðinni eða verði reist þar til afnota fyrir bæði býlin. Óheimilt er eigendum þessara jarða að sameina býlin aftur, en sé það þó gert, er styrkur ríkisins endurkræfur, og er nýbýlið til tryggingar þeirri greiðslu.

17. gr.

Samvinnubyggðir nefnast í lögum þessum minnst 5 býli, sem reist eru í sama hverfi, þar sem framkvæmdir allar við byggingu býlanna hafa verið gerðar eftir fyrir fram ákveðnu skipulagi.

108

9. okt.

Ef nýbýlafélög eða einstaklingar, sem eigi ætla að gerast ábúendur á nýbýlinu, vinna að því að koma þeim upp, skulu slík nýbýli afhent væntanlegum ábúendum við kostnaðarverði, að frádregnum rikissjóðsstyrknum. Ef slík nýbýli eru leigð um stundarsakir, skal leigan metin þannig, að ekki sé tekin leiga af framlagi rikissjóðs til býlisins. Verði ágreiningur um leigumála, skal leigan metin af úttektarmönnum hlutaðeigandi hrepps.

19. gr.

Heimilt er hverjum jarðareiganda að byggja fleiri en eitt nýbýli á landi jarðar sinnar, ef ákvæðum 15. gr. um lágmarksstærð býlanna er fylgt. Þó getur enginn, er reisa vill nýbýli, notið þess stuðnings, sem ríkið veitir, nema nýbýlastjórn samþykki hið nýja býli og fram hafi farið sú rannsókn, sem um getur í 20. gr.

20. gr.

Áður en ráðizt er í framkvæmdir til stofnunar nýbýla eða samvinnubygðða, fari fram rannsókn á allri aðstöðu, og sérstaklega á eftirtöldum atriðum:

1. Að náttúruskilyrði og aðstaða til markaðs og samgangna sé svo hagstæð, að líklegt sé, að framleiðslan beri sig.
2. Að land til býlanna geti fengizt með hæfilegu verði.
3. Á efni til húsagerðar o. fl.
4. Hvort skilyrði séu til nýtingar jarðhita eða virkjunar vatnsorku.

Stjórn nýbýlamála.

21. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) skal hafa með höndum yfirstjórn allra nýbýlamála í landinu.

22. gr.

Nýbýlastjórn skal skipuð þremur mönnum, formanni, er landbúnaðarráðherra skipar til fjögurra ára í senn, og tveimur meðstjórnendum, er landbúnaðarnefndir Alþingis kjósa hlutfallskosningu til jafnlangs tíma. Skulu tveir varamenn kosnir á sama hátt. Formaður er framkvæmdarstjóri nýbýlastjórnar og annast dagleg störf hennar.

Nýbýlastjórnin ákveður styrk til nýbýla og hefur aðrar framkvæmdir í nýbýlamálum.

Landbúnaðarráðherra ákveður laun nýbýlastjórnar, og takast þau, ásamt kostnaði við skrifstofuhald, af fé því, sem árlega er veitt til nýbýla.

23. gr.

Skylt er Búnaðarfélagi Íslands að láta starfsmenn sína aðstoða nýbýlastjórn í störfum hennar eftir því sem þörf krefur og um semst milli þess og landbúnaðarráðherra.

Um réttindi og skyldur ábúenda.

24. gr.

Sá, er reisa vill nýbýli í landi jarðar sinnar, eða vill láta af höndum land til nýbýlastofnunar, sendir nýbýlastjórn ríkisins tillögur sínar. Nýbýlastjórn lætur athuga alla aðstöðu til nýbýlastofnunar á staðnum, ef það hefur ekki verið gert áður, og úrskurðar síðan, hvort hann sé hæfur fyrir nýbýli.

25. gr.

108

9. okt.

Hinu nýja landnámi sé komið í framkvæmd á þann hátt, sem hér segir:

- a. Nýbýli byggð í landi, sem nýbýlingur á sjálfur, eða trygging er fyrir, að hann eignist samkvæmt ákvæðum 18. gr. Býlin reisa eigendur jarða eða nýbýlingar sjálfir, eftir því sem um semst við nýbýlastjórn og undir eftirliti hennar.
- b. Nýbýli reist í landi ríkis, bæjar- eða sveitarfélaga. Þeir menn, sem hafa í hyggju að reisa slík nýbýli, senda nýbýlastjórn umsókn um það. Uppfylli umsækjendur ákvæði 29. gr., gerir formaður nýbýlastjórnar samning við þá um framkvæmd verksins, og skal þar meðal annars ákveða, hvenær verkinu skuli í síðasta lagi lokið og á hvern hátt það sé unnið. Framkvæmd þess hluta verksins, sem styrkur er miðaður við, má þó ekki standa lengur yfir en 5 ár.

Þegar ráðstafað er landi sveitar- eða bæjarfélags til nýbýla eða samvinnubyggða, og skipulagðar framkvæmdir við stofnun þeirra, verður formaður nýbýlastjórnar að fá samþykki hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórnar fyrir ákvörðunum sínum.

- c. Samvinnubyggðir, reistar í landi ríkis, bæjar, sveitar eða nýbýlafélaga.

Um undirbúning framkvæmdanna gilda eftirfarandi ákvæði:

1. Allar nauðsynlegar rannsóknir til undirbúnings stofnunar samvinnubyggða hafi verið framkvæmdar samkvæmt 20. gr.
2. Áður en hafizt er handa um stofnun samvinnubyggða, skal formaður nýbýlastjórnar tryggja það, eftir því sem hann telur þurfa, að nægilega margir ábúendur í væntanlegri samvinnubyggð séu reiðubúnir að mynda félag og gera með sér samþykkt samkvæmt 27. gr.
3. Væntanlegir ábúendur í samvinnubyggðum skulu, eftir því sem um semst og unnt er, vinna að stofnun býlanna. Teljast slík vinnuframlög sem hluti af því, er þeim ber að leggja fram sem stofnverð.
4. Nýbýlastjórn ákveður býlafjölda í hverri samvinnubyggð, hversu mikið land skuli fylgja hverju býli í samráði við ábúendur, svo og hvers konar búskapur skuli aðallega stundaður á býlunum.
5. Nýbýlastjórn ákveður gerð húsa og skipulag byggðarinnar. Skytt er að leggja uppdrætti að húsum og skipulagsuppdrátt samvinnubyggðar undir álit stjórnar þess samvinnubyggðafélags, sem við byggðinni á að taka, og ber að taka til greina tillögur hennar, að svo miklu leyti sem mögulegt er. Nánari ákvæði um þessi atriði skulu sett með reglugerð.

26. gr.

Landbúnaðarráðherra er heimilt að veita félögum, er hafa að markmiði að reisa samvinnubyggðir, svo og bæjar- eða sveitarfélögum, sem vilja koma upp nýbýlum eða samvinnubyggðum í löndum sínum, rétt til þess að gera það. Slík félög verða að uppfylla þau skilyrði og hlíta þeim fyrirmælum, sem nýbýlastjórn ríkisins setur þeim um framkvæmd verksins.

27. gr.

Allir þeir, sem ætla að gerast ábúendur í væntanlegri samvinnubyggð, skulu mynda með sér félag, er nefnist samvinnubyggðafélag. Félagsmenn skulu setja sér samþykkt í samræmi við lög þessi, og skal hún, til þess að öðlast gildi, vera staðfest af landbúnaðarráðherra eftir tillögu nýbýlastjórnar.

Í samþykkt samvinnubyggðafélags skal ákveða, hvort rekinn skuli einstaklingsbúrekstur eða samvinnubúrekstur í byggðinni. Nánari fyrirmæli um undirbúning og setningu samþykktar samvinnubyggðafélags skulu sett með reglugerð.

Tilgangur samvinnubyggðafélaga er:

28. gr.

1. Að kaupa eða leigja land fyrir væntanlega samvinnubyggð og annast undirbúning og framkvæmdir við að koma henni upp, svo og að annast lántökur til þeirra framkvæmda, samkv. 34. gr., og skal ákveða nánar um þessi atriði í samþykkt félagsins.
2. Að koma á fót rafvirkjun eða mannvirkjum til hagnýtingar á hveraorku, eða öðrum mannvirkjum til sameiginlegra afnota fyrir félagsmenn og annast rekstur þeirra.

29. gr.

Skilyrði til þess, að umsækjandi geti fengið aðstoð ríkisins við stofnun nýbýlis eða fengið ábúðarrétt á nýbýli, sem stofnað er eftir lögum þessum, eru þessi:

1. Að hann eigi ekki og hafi ekki árlangt átt aðra jörð eða býli, sem fjölskylda geti haft lífsframfæri af.
2. Að hann, að dómi nýbýlastjórnar, sé svo efnum búinn, að hann geti lagt fram sinn hluta af stofnkostnaði býlisins og rekið bú á því, en sé þó ekki svo efnum búinn, að hann geti byggt býlið af eigin rammleik.
3. Að hann hafi þá þekkingu á búnaði, sem nauðsynlegt verður að teljast, að dómi nýbýlastjórnar, og hafi starfað við landbúnað minnst 2 ár.

30. gr.

Um nýbýli, sem eru í einkaeign, en hafa hlotið styrk frá ríkinu samkvæmt lögum þessum, gilda eftirfarandi ákvæði:

1. Skyld er að tilkynna nýbýlastjórn, ef nýbýli eru seld, og er kaupsamningur því aðeins gildur, að hún samþykki hann.
2. Ekki má selja býli þessi meira en nemur fasteignamatsverði, að frádregnum hinum óafturkræfu framlögum ríkisins til þeirra, þar með talinn jarðræktarstyrkur, en að viðbættu virðingarverði þeirra framkvæmda, sem gerðar hafa verið frá því að síðasta fasteignamat fór fram.
3. Þegar býlin skipta um eigendur við erfðaskipti, skal mat á þeim háð sama eftirliti og um sölu væri að ræða.
4. Ekki má vetsetja þann hluta af matsverði býlanna, er svarar til þess styrks, sem ríkið hefur til þeirra lagt.

31. gr.

Þau nýbýli, sem ekki eru í einkaeign, skulu byggð samkvæmt lögum um erfða-ábúð og óðalsrétt.

32. gr.

Ef nýbýli í einkaeign kemst í niðurniðslu, að dómi nýbýlastjórnar, þannig að húsum og mannvirkjum er eigi viðhaldið, er styrkur ríkisins til stofnunar býlisins endurkræfur, og má þá selja býlið til lúkningsar honum, ef þörf krefur.

Um framlög ríkissjóðs og lán til nýbýla og samvinnubyggða.

33. gr.

Til ræktunar nýbýlis, sem stofnað er eftir lögum þessum, svo og til bygginga á því, má verja allt að 4500 kr. í styrk á hvert býli. Þó skal styrkur aldrei vera hærri en það, að hann nemi $\frac{1}{17}$ af stofnkostnaði býlisins. Styrkur ríkisins greiðist eftir því sem um semst milli nýbýlastjórnar og þess, er nýbýlið reisir, með vinnu eða peningum, og greiðist eftir því sem framkvæmd við byggingar og nýrækt miðar áfram, en þó aldrei fyrr til nýbýla, sem eru í einkaeign, en byrjað er á byggingum.

34. gr.

Stofnuð skal lánadeild, er nefnist nýbýlasjóður. Hún skal veita lán til að reisa nýbýli og samvinnubyggðir. Nýbýlasjóður hefur heimild til að gefa út verðbréf, er innleysist á 20—40 árum, og skal gerð bréfanna og nánara fyrirkomulag um sölu þeirra ákveðið af ráðuneytinu með reglugerð. Bréfin skulu tryggð með ábyrgð ríkissjóðs.

108

9. okt.

35. gr.

Úr nýbýlasjóði skal veita lán til stofnunar nýbýla, og má það vera allt að 4500 kr. á býli, og þó aldrei yfir $\frac{7}{17}$ af stofnkostnaði býlisins. Lánin skulu veitt gegn 1. veðrétti í býlinu, sé landið óveðsett, ella með síðari veðrétti og uppfærslurétti.

Á undan láni nýbýlasjóðs má aðeins hvíla:

- a. Hæfilegt kaupverð óræktaðs lands býlisins, að dómi nýbýlastjórnar, og þó aldrei yfir 1500 kr., og
- b. 50% af verðmæti varanlegra mannvirkja, er landinu kann að fylgja, og skal lán úr nýbýladeild vera þeim mun lægra, er slíku láni nemur, þannig, að það ásamt láni úr nýbýlasjóði fari ekki fram úr 4500 kr.

Lán nýbýlasjóðs afborgast á 20—40 árum, eftir gerð húsa. Vextir af þeim séu ekki hærri en greiða þarf af verðbréfum, sem sjóðurinn gefur út

36. gr.

Í fjárlögum fyrir hvert ár skal ákveðið, hve miklu fé skal verja til nýbýla. Nýbýlastjórn ákveður, hverjir umsækjenda skuli fá styrk og hversu háan hver. Á sama hátt gerir hún tillögur til stjórnar Búnaðarbankans, hverjir skuli fá lán úr nýbýlasjóði og hversu háa upphæð hver. Verði ágreiningur milli stjórnna þessara um lánveitingar úr nýbýlasjóði, skal honum skotið til landbúnaðarráðherra, og ræður þá hans atkvæði í málinu.

37. gr.

Ábúendur allra nýbýla og samvinnubyggða, sem stuðnings njóta samkvæmt lögum þessum, skulu greiða fyrningargjald af íbúðarhúsum býlisins. Fyrningargjaldið miðast við varanleik húsa og er ákveðið af nýbýlastjórn í eitt skipti fyrir öll sem jafnt hundraðsgjald, og skal það ekki vera yfir 1% af kostnaðarverði þeirra.

Fyrningargjaldið skal lagt í sjóð, er nefnist endurbyggingsjóður nýbýla og samvinnubyggða. Sjóðinn skal ávaxta í nýbýlasjóði, og annast sýslumenn innheimtuna á manntalsþingum, og fylgir gjöldunum lögtaksréttur.

Hvert nýbýli og hver samvinnubyggð hefur sérreikning í sjóðnum og á tilkall til séreignar sinnar, þegar endurreisa þarf hús býlisins.

Að fengnum tillögum nýbýlastjórnar, setur landbúnaðarráðherra, með reglugerð, nánari fyrirmæli um sjóðinn.

38. gr.

Nýbýlastjórn skal halda skýrslu yfir nýbýli og samvinnubyggðir, sem reistar verða samkvæmt lögum þessum. Skal nákvæmlega skýrt frá stofnkostnaði hvers býlis, hvað ríkið hefur veitt til þeirra sem styrk, um allar lántökur vegna þeirra og um eigin framlög nýbýlinga.

Árlega skal færa í skýrslur þessar allar ársgreiðslur býlanna af lánnum sínum. Þá skal og nýbýlastjórn afla sér þeirra upplýsinga, sem unnt er, um rekstrarafkomu hvers býlis.

Í því skyni getur nýbýlastjórn lagt þá kvöð á nýbýlinga, að halda einfalda rekstrarreikninga um afkomu búa sinna, eftir reikningsfyrirmyndum, sem nýbýlastjórn gefur út.

Heildarskýrslur um þessi efni er nýbýlastjórn heimilt að birta öðru hverju.

V. KAFLI

Um teiknistofu.

39. gr.

Stofna skal sérstaka teiknistofu, er nefnist teiknistofa landbúnaðarins.

40. gr.

Verkefni teiknistofunnar er að gera uppdrætti að húsum, sem lán eða styrkur er veittar til úr byggingar- og landnámsjóði, nýbýlasjóði, ræktunarsjóði eða öðrum opinberum sjóðum, sem til eru eða stofnaðir kunna að verða að tilhlutun ríkisins til að veita lán eða styrki til húsagerðar í sveitum. Skal það vera skilyrði fyrir lán-um eða styrkveitingum úr slíkum sjóðum, að teiknistofan hafi gert eða samþykkt uppdrætti að húsunum.

41. gr.

Teiknistofan skal láta gera uppdrætti að einföldum og ódýrum húsgögnum, hentugum fyrir alþýðu til sveita og við sjó. Heimilt er teiknistofunni að leita aðstoðar islenskra listamanna, viðurkenndra hannyrðakvenna og smíðameistara, utan stofnunarinnar, um gerð húsgagna, til að fá þau sem smekkleigust og í þjóðlegum stíl. Allir, sem rétt hafa til lána úr sjóðum þeim, er um ræðir í 40. gr., svo og stjórnir byggingarfélaganna verkamanna og samvinnubýggðafélaga, skulu endurgjaldslaust fá teikningar af húsgögnum, eftir því sem teiknistofan getur í té látið.

42. gr.

Nú verður komið á fót verkstæðum við bændaskóla, húsmæðraskóla, héraðsskóla eða annars staðar til þess að annast smíði á húsgögnum, hentugum fyrir alþýðu, og fleira, er að húsgagnagerð lýtur, svo sem vefnað á húsgagnafóðri og gluggatjöldum, og skal þá teiknistofan veita verkstæðum þessum alla nauðsynlega aðstoð, svo að þau geti komið að sem almennustum notum við húsgagnagerð.

43. gr.

Teiknistofan skal veita bændum leiðbeiningar um byggingarkostnað, efnisval og annað, er við kemur húsagerð. Hún skal gefa út handbók með almennum leiðbeiningum í þessum efnum og fyrirmyndar uppdráttum að húsum og húsgögnum. Teiknistofunni ber að fylgjast með erlendum og innlendum nýjungum í húsagerð, rannsaka þær og gera tilraunir með það, er til framfara mætti verða í gerð og notkun húsa, eftir því sem við verður komið.

44. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar forstöðumann teiknistofunnar og ákveður laun hans, unz þau verða ákveðin í launalögum. Forstöðumaður annast stjórn teiknistofunnar, í samráði við stjórn Búnaðarbanka Íslands og nýbýlastjórn. Forstöðumaður ræður sér menn til aðstoðar, að fengnu samþykki stjórnar Búnaðarbanka Íslands.

45. gr.

Kostnaður við rekstur teiknistofunnar greiðist úr sjóðum þeim, er lán eða styrki veita til húsabygginga í sveitum, sbr. 40. gr. Greiðsla hvers sjóðs skal ákveðin af landbúnaðarráðherra í sem réttustu hlutfalli við það fjármagn, sem sjóðurinn veitir til bygginganna.

VI. KAFLI.

108

Um viðhaldsskyldu, söluskilyrði o. fl.

9. okt.

46. gr.

Skylt er ábúanda að halda vel við byggingum þeim, sem lán eða styrkur hefur verið veitt til frá byggingar- og landnámssjóði. Trúnaðarmenn, er stjórn hans skipa, 2 eða fleiri í hverjum hreppi, skulu hafa eftirlit með viðhaldi bygginganna og tilkynna stjórn sjóðsins, ef því er í einhverju ábótavant.

47. gr.

Nú verða ábúendaskipti með sölu að fasteign, sem stendur í skuld við byggingar- og landnámssjóð, eða hefur fengið styrk frá honum, og er þá enginn kaupsamningur gildur um eignina, nema með árituðu samþykki sjóðstjórnarinnar. Söluverð slíkrar fasteignar má ekki vera hærra en síðasta fasteignamat sýnir, að viðbættu virðingarverði þeirra mannvirkja, er unnin hafa verið frá því er síðasta fasteignamat fór fram. Þó skal frá því draga nýbýlastyrk, eða byggingarstyrk, ef veittur hefur verið til hlutaðeigandi jarðar, en gæta þess, ef jörðin í heild hefur fallið í verði frá því styrkurinn var greiddur, að verðfallið sé þá einnig reiknað hlutfallslega á styrknum. Mat sker úr um þetta atriði, ef ágreiningur verður.

Ef um opinbera eign er að ræða, ber að leigja hana samkvæmt lögum um erfða-ábúð og óðalsrétt, en ella má eftirgjaldið ekki vera hærra en 5% landverðs, að viðbættum 4% húsaverðs, að frádregnum styrk, allt miðað við síðasta fasteignamat og virðingarverð umbóta, er síðan hafa verið gerðar.

Ef fasteign er seld eða leigð hærra en hér segir, fellur lán það, er á eigninni hvílir, í gjalddaga fyrirvaralaust, enda er þá og heimilt að krefja eiganda um endurgreiðslu á veittum byggingarstyrk, að nokkru eða öllu leyti, eftir mati.

Matsgerðir þær, er um ræðir í grein þessari, skulu framkvæmdar af tveim dómkvöddum mönnum.

48. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði, er nauðsynleg þykja um framkvæmd laga þessara.

49. gr.

Um endurskoðun byggingar- og landnámssjóðs, starfsskýrslu o. fl. fer eins og fyrir er mælt í lögum, dagsettum í dag, um Búnaðarbanka Íslands.

50. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 35 7. nóv. 1928, um byggingar- og landnámssjóð, og breyting á þeim lögum, nr. 54 8. sept. 1931, lög nr. 25 1. febr. 1936, um nýbýli og samvinnubygðir, og breyting á þeim lögum, nr. 97 23. júní 1936, og lög nr. 40 13. júní 1937, um framlög ríkisins til endurbygginga á sveitabýlum.

51. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði.

Þar til ákvæði 11. og 12. gr. laga nr. 87 frá 1933, um húsabótaskyldu landsdrottins, koma til framkvæmda, er heimilt að veita ábúendum á jörðum, sem eru í einkaeign, styrk samkvæmt III. kafla laga þessara, enda nái ákvæði 46. og 47. gr. laganna til slíkra jarða.

Gjört í Reykjavík, 9. október 1941.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Hermann Jónasson.